

Velimir STOJNIĆ:

SKOJ U BANJOJ LUCI I POČETAK USTANKA

1

Medju srednjoškolskom omladinom u Banjoj Luci, prije rata, bilo je dosta skojevaca. Međutim, za ono vrijeme od 1934-1936. godine, dok sam se nalazio u učiteljskoj školi, postojao je pogrešan odnos prema toj omladini. U stvari, mi tada nismo imali skojevsku organizaciju u školi, nego van škole. Mi smo kao skojevci pohađjali srednje škole, ali nikada nije bilo organizacije u školi. Tačno je da je naš rad jednim dijelom bio usmjeren na djelovanje u školi, ali se isto toliko, a možda i više, tražilo da djelujemo u radničkom pokretu. To je, mislim, bila pogrešna orijentacija. Umjesto da se bavimo problemima omladine u školi, upravo tamo gdje živimo, mi smo bili orijentisani van škole.

To je bio period ilegalnog rada i trebalo je da naš pokret razvijamo medju omladinom. Međutim, mi smo svoju borbenost ispoljavali u legalnim organizacijama, što nije bilo dobro, i što je doprinosilo kompromitaciji i najzad dovodilo do izbacivanja iz škole. Tako smo radili u društvu "V. Pelagić" te u sportskom društvu "Borac". Učestvujući u horu "Pelagića" pjevali smo u hotelu "Bosna" kao i na drugim priredbama. Zatim smo učestvovali na izgradnji "Borčevog" igrališta. Mi smo to smatrali ne kao radnu, već kao izrazito političku akciju i prosto političku demonstraciju, jer je "Borac" bio radnički klub. To je bilo sektaštvo i li-nija manjeg otpora. Sve to, mislim, potiče otuda što organizacija SKOJ-a nije bila organizaciono postavljena po školama, pa su skojevci bili vezani van škole.

Ujećam se kada je grupa djaka istjerana iz učiteljske škole u Banjoj Luci i kada smo došli u Zagreb, da smo opet bili povezani van škole. Tako je masa napredne omladine ostala neobuhvaćena

u skojevsku organizaciju. Nije se širio niti mogao da masovnije razvija ovaj pokret, organizacije SKOJ-a, pa i omladinski pokret uopšte među srednjoškolcima. Inače, taj srednjoškolski omladinski pokret bio je izvanredno borben. U Banjoj Luci u to vrijeme bilo je više srednjih škola - Učiteljska, Trgovačka akademija i Gimnazija. Među ovom omladinom bilo je dosta skojevaca. Međutim, slabosti tadašnjeg rada bile su u tome što su skojevci po ovim školama djelovali kao pojedinci, a ne kao organizatori onoga što već u školi živi, što je ovdje organizovano.

Ovim radom rukovodio je Mjesni komitet SKOJa, a kasnije je postojao i Srednjoškolski komitet SKOJ-a. To je bio težak period za rad, period kada su vršena proganjanja naprednih omladinaca i skojevaca, ali se ipak uspjelo sačuvati organizaciju. Njenom sekretarstvu i nepravilnom organizacionom postavljanju doprinjelo je i stanje u partijskoj organizaciji dok se na njenom čelu nalazio Gorkić.

Mi kao skojevci djelovali smo na razne načine i kroz različite oblike. Sjećam se da smo tada u gradu imali društva "Prijatelji prirode" i umjesto da takva društva stvaramo i po školama, mi smo kao skojevci išli sa radnicima, prijateljima prirode, i među njima čitali literaturu. Međutim, bilo bi važnije da smo omladinu koja još nije bila obuhvaćena, šire obuhvatali i izvodili vani pa tako i u gradu i među omladinom djelovali. Mi smo smatrali da je bolje da se udružujemo sa prijateljima prirode, jer je to uglavnom radnička omladina. To su bile kompromitirajuće forme, jer je sve to policija vrlo brzo otkrivala pa smo dolazili na spiskove policije i nismo se mogli održati u školi već smo izbacivani. To ne znači da naša veza sa radničkom omladinom i radničkom klasom nije imala velikog značaja, ali u svakom slučaju trebalo

je da se više okrenemo prema srednjoškolskoj omladini.

Sjećam se da nam je tada Lepa Perović govorila kako ovakav naš rad nije u redu i da ćemo se učestvovanjem u raznim akcijama kao na izgradnji "Borčevog" igrališta, javno nastupanje u horu "Pelagića" kao i drugim javnim manifestacijama kompromitovati. Mislim da je ona bila u pravu. Mi smo se na ovakav način izlagali opasnostima i nismo mogli djelovati u školama. Naš prostor za djelovanje bio je školska omladina, srednjoškolska omladina, u učiteljskoj školi, gimnaziji i drugim školama, a mi odlazimo u akciju na izgradnji "Borčevog" igrališta. Mi po školskim pravilima mi na to nismo imali pravo, pa smo tako direktno bili izloženi kompromitovanju i sami sebi onemogućavali akcije među srednjoškolskom omladinom. To je uglavnom problem sektaškog odnosa SKOJ-a u Banjoj Luci. Tu smo grešnici što nismo razvili širi omladinski pokret, jer su postojale mogućnosti za to.

Jedini čovjek koji je izrazito bio protiv toga, protiv ovakvog našeg djelovanja, bila je Lepa Perović. Rekla nam je da se pravimo revolucionarniji, nego što bi u ovo vrijeme trebalo da budemo i da je naša najveća revolucionarnost ako razvijemo široku aktivnost među srednjoškolskom omladinom, a ne među radničkom. Radnička omladina i radnička klasa - rekla nam je Lepa - imaju svoje ljude koji će prirodno među njima biti i djelovati. Ali bio je to period nedovoljnog snalaženja skojevske organizacije u radu period "dječje bolesti".

PRIPREME ZA USTANAK U TRIJEDORSKOM SREZU

Marta 1941. godine izbačen sam iz učiteljske službe zbog "komunističke, ljevičarske djelatnosti". Tada sam se nalazio na dužnosti učitelja u Bosanskoj Kamenici kod Drvara gdje sam došao septembra 1938. godine. Još kao đjak učiteljske škole, inače sko-

jevac i član KPJ, bio sam izbačen iz škole i proganjan pa sam bio poznat i tadašnjoj Vrbaskoj banovini.

Nakon što sam izbačen iz službe mobilisan sam u bivšu jugoslavensku vojsku kao rezervni oficir. Za vrijeme služenja kadrovske roka bio sam u školi rezervnih oficira u Goraždu. Tu sam upoznao više komunista sa Beogradskog univerziteta, među kojima i Djuru Strugara.

Napad fašističke Njemačke na našu zemlju zatekao me je u Bosanskoj Krajini, odnosno od strane Mjesnog komiteta KPJ u Banjo Luci, koji je vršio funkciju Oblasnog komiteta, kooptiran sam u Mjesni komitet KPJ u Prijedoru. Tu sam nastavio aktivno da radim. U to vrijeme sekretar Mjesnog komiteta bio je Slobodan Marjanović. Moje povezivanje sa Mjesnim komitetom i kooptiranje za člana komiteta izvršio je Kasim Hadžić, koji je tih dana sa Osmanom Karabegovićem dolazio u Prijedor.

Nakon izvjesnog vremena pošto sam kooptiran u Mjesni komitet KPJ u Prijedor je došao Osman Karabegović, koji je tražio da se sastane sa mnom. Tada je obavio razgovor sa mnom i prenio mi direktive o dizanju ustanka. Od njega sam saznao da sam imenovan za vojnog povjerenika za prijedorski srez. Dobio sam uputstva i direktive o karakteru i širini borbe koju ćemo voditi, kakav je to partizanski rat, kako pristupiti pripremama i kako stvarati povjerenike po selima. Za moju tadašnju funkciju mogao je, čini mi se, samo još da zna sekretar Mjesnog komiteta Slobodan Marjanović, koji je jedino bio u toku mojih zadatka. Isto tako sa Slobodanom je bio upućen i Esad Midžić i stičem utisak da su njih dva, Slobodan i Esad, predstavljali uže tijelo koje je raspravljalo o vojnim problemima, o ljudima, njihovom izboru za povjerenike po selima i sl. u što ostali članovi komiteta nisu bili upućeni. To je bila tzv. vojna linija i Mjesni komitet kao cjelina nije bio u toku

aktivnosti.

Kako nisam dovoljno poznavao kraj, a naročito sela na prijedorskom srezu, to sam preko Slobodana Marjanovića, dolazio u vezu sa ljudima. On mi je preko partijske organizacije pomagao da odaborem mrežu ljudi za vojne povjerenike na pojedinim sektorima u selima. Tako sam po zadatku, a uz pomoć partijske organizacije, razvio aktivnost za stvaranje mreže vojnih povjerenika. Nakon izvjesnog vremena odabrali smo jedan broj drugova i odredili ih za vojne povjerenike na pojedinim sektorima. Bili su to: za grad Prijedor - Simo Komlenić i Buško Brković, za Miljakovce - Gojko Kusanjić, za Orlovce - Milan Kitonjić, za Busnove - Dušan Pantelić i za Čelu - Cerić. Ovi povjerenici bili su pretežno radnici i odabrani drugovi i oni su na pripremama ustanka odigrali značajnu ulogu. Bila je direktiva da se uzimaju ljudi koji pokazuju odanost pokretu i ciljevima naše borbe. Pored toga mi smo se orijentisali i na one koji su bili podoficiri i oficiri pa i bivši žandarmi. Tražila se neka vrsta vojne obrazovanosti i spremnosti. Ovdje smo bili i suviše kruti i previše tražili podoficire i oficire, te žandarme, što nam je moglo nanijeti određenu štetu pa čak dovesti i do prevale. Međjutim, u tome periodu smatralo se da se ovakva lica mogu koristiti. Ali, da se tako izrazim, to nije bio svijet na visini potrebne svijesti i odanosti, obzirom na to da su ranije drukčije vaspitavani i bili u službi staroga režima. Jednoga žandarma imali smo u Svodnoj, koji se, kada je trebalo, nije dobro pokazao.

Dakle, dok sam se nalazio u Prijedoru radio sam i predstavljajući punkt koji je preko mreže povjerenika vršio pripreme za dizanje ustanka. Preko ovoga punkta došli su iz Zagreba Ivica Maručić - Ratko i Vladimir Nemet, kasnije nazvan Braco Kozarčanin. Došli su po specijalnom diverzantskom zadatku. Ratko je imao brata in-

ženjera u Ljubiji pa je dobio zadatak da izvrši diverziju i minira rudnik Ljubiju. On je mnogo oko toga radio, odlazio je u Ljubiju, ali nije uspio izvršiti diverziju. Iza toga, pošto je došlo do dizanja ustanka na Kozari, Ratko i Braco su otišli na Kozaru. Iako nisu bili upućeni u Bosansku Krajinu, već samo po specijalnom zadatku u Prijedor i Ljubiju, njima je ratni vihor i sticaj okolnosti odredio drugi pravac. I jedan i drugi su kasnije u toku rata postali poznati ne samo na Kozari, nego i u Bosanskoj Krajini.

Iz ovoga perioda dobro se sjećam dr Mladena Stojanovića. Poznavao sam ga i radio sa njim. Kao što je poznato on je uživao veoma veliki ugled kod svih slojeva stanovništva - i kod Srba, i Hrvata i Muslimana. Ali i pored svega toga ustaške vlasti nisu mogle, a da ga ne izlože raznim šikaniranjima. Najdramatičniji primjer: jedan ljekar, dr Mladen Stojanović, bio je gonjen u koloni kroz grad, da nosi kramp na ramenu i da ide na fizički rad tzv. kuluk. Niko to u Prijedoru nije mogao da primi kao nešto što bi moglo da ide u prilog tadašnjoj ustaškoj vlasti. Bilo je to nepopularno.

Mladen je kao član partije, prije hapšenja, bio sa mnom na vezi. Mi smo Mladena čuvali. Mislim da je u tome pokazana posebna širina banjalučkog Mjesnog komiteta partije koji je kasnije vršio funkciju Oblasnog komiteta. On je pravilno ocijenio uticaj Mladen i ulogu koju može da odigra u radničkom pokretu kao i poslije u ustanku. Otuda je Mladen od strane partijskog rukovodstva imao poseban tretman. Koliko je god Mladen bio disciplinovan čovjek, nevjerovatno disciplinovan komunista, istovremeno je bio i neukrotiva ličnost. Prosto smo se pitali da li je bio svjestan sebe. Bio je spreman da izvrši i najsitnije, obične poslove, komuniste. On je, koliko se sjećam, postao član partije prije rata u vrijeme

ljubijskog štrajka.

Širina Oblasnog i Mjesnog komiteta partije bila je u tome što je odredila poseban tretman Mladenu Stojanoviću. Stanovište je bilo da on ne mora biti vezan za osnovnu organizaciju, partijsku ćeliju, već da ga treba držati na ličnoj vezi i čuvati ga od kompromitovanja. Bilo je određenih indicija da će ustaše uhapsiti Mladena. Mi smo o tome razgovarali u Mjesnom komitetu u Prijedoru i imali mogućnosti da ga sklonimo u Dubrovnik gdje mu se nalazila porodica. Međutim, smatrali smo i pored svih opasnosti po Mladenovu slobodu da on ne bi trebalo da ide, a vjerovali smo da i on ne bi htio da se toga prihvati. Mi smo tako Mladena, umjesto da ga sklonimo iz Prijedora i blagovremeno uputimo u Kozaru, suviše mnogo zadržali, iako se znalo da je bio pod velikom prismotrom. On je jednoga dana bio uhapšen i dospio u zatvor onda kada nam je najviše trebao i kada se od njega najviše očekivalo.

Pošto je dospio u zatvor organizovano je takozvano bjekstvo Mladena iz zatvora. Međutim, i pored sve istančanosti priprema bjekstva prijedorska partijska organizacija nije se dovoljno snažila. Tako se desilo da je Mladen izazvao požar u prijedorskom zatvoru i izišao iz njega a da nije naišao na vezu, već je ličnom snalažljivošću uspio da izbjegne iz Prijedora i dodje na Kozaru. Inače, njegovo bjekstvo moglo je biti kobno, jer partijska veza nije funkcionisala kako je dogovoreno.

Bio sam na više sastanaka koji su u to vrijeme održavani u Prijedoru. Na ove sastanke dolazili su Osman Karabegović i Josip Mažar-Soša, a dolazio je i Djuro Pucar-Stari. Kuća, odnosno punkt i ilegalna veza preko koje je sve ovo išlo bio je stan Nevenke Antonijević-Pucar. Naime, Nevenka je živjela sa majkom, a imala je stan na pogodnom mjestu. U ovome stanu smo prvih mjeseci okupacije uspjevali čak da štampano i istoriju BKP/b/. Po tome se može

zaključiti koliko smo se ovdje osjećali sigurni i slobodni. Nevenka je dobro kućala i ona je pri tome mnogo učinila. Pored nje radila je vrlo aktivno Mica Vrhovac, zatim Vuka Miodrag, Ajša Maličević, te Stojanovička /ne sjećam se imena/ sestra Ilijina. Bio je to divan i nesebičan kadar. To je bila dobra organizacija. Proval u to vrijeme nije bilo pa se po tome može posebno govoriti o njenom uspješnom radu.

Dok sam se nalazio u Prijedoru kretao sam se slobodnije od drugih. Živio sam polulegalno i ilegalno. Povremeno sam bio i kod kuće. Interesantno je da me je nekoliko puta susretao Miro Slišković, ustaški tabornik u Prijedoru. On je već bio u uniformi, a ja sam vršio funkciju vojnog povjerenika pa sam čak bio i naoružan. Bilo je i obavještenja koja su o meni upućivana u ustaški logor. Međutim, nekoliko puta sam susretao Sliškovića, obično kada bi se negdje prebacivao, ali ni jednom nije naredio da me uhapsu. A kada smo se jednom sreli rekao mi je: "Zdravo, Veljo". Pozdravi sam ga i krenuo dalje. Kasnije sam dugo razmišljao o tome zašto me Slišković nije hapsio, jer je već po gradu bilo hapšenja i proganjanja pojedinih ljudi.

Vjerovatno je to bilo zbog toga što smo mi do posljednjeg ča radili na pridobijanju i ubjedjivanju Sliškovića, jer je bio hrvatski omladinac, inače frankovac, i pokušavali da ga vežemo za naš pokret i objasnimo mu da njegov put nije u ustaškom pokretu. On se veoma kolebao i bio je pred velikim iskušenjem. Sjećam se da su sa njim diskutovali Slobodan Marjanović, Esad Midžić, ja i još neki i prosto vršili pritisak na njega pa smo čak bili uvjereni da će se definitivno odlučiti da se kao hrvatski omladinac nadje među nama u borbi protiv Nijemaca i ustaša. Sve je ličilo na to da se konačno opredjelio, ali je ipak jednoga dana osvanuo

u ustaškoj uniformi. Slišković je inače bio kolebljiv elemenat u to vrijeme, ali kasnije, kada je došao na vlast i kada je prolivena krv nevinih ljudi, on se idejno vezao za ustaški pokret. Nestalo je tragova njegove prošlosti koja ranije nije bila loša. Bio je to hrvatski omladinac koji je ranije imao vezu sa nama. S druge strane njegovo vezivanje za nas govori i o tome da smo nastojali da se borimo za svakoga čovjeka, da ga izvlačimo i odvajamo ispod uticaja neprijatelja. Pogotovo nam je u Prijedoru bilo potrebno da među Hrvatima nađemo dobre omladince, pa smo računali sa Sliškovićem koji je spadao među uglednije. Međutim, drugi smo odnos imali prema Jozi Kardumu, koji je bio logornik. On je samosvjesnija ustaška priroda, dok je Slišković kao hrvatski omladinac imao patriotizma i ogorčenosti na staru Jugoslaviju a kroz to je bio naklonjen omladinskom i komunističkom pokretu.

Prijedorska partijska organizacija održavala je čvrstu vezu sa Banjom Lukom, odnosno sa partijskim rukovodstvom, Oblasnim komitetom KPJ. U prvo vrijeme na sastanke nam je dolazio Kasim Hadžić, a poslije Osman Karabegović i Josip Mažar-Šoša. Osman je u Oblasnom komitetu bio zadužen po vojnoj liniji pa je radio na organizaciji vojnih povjerenika. Sa njima je radio i Šoša. Obilazili su ovaj kraj. Sjećam se da smo održali sastanak u stanu Nevenke Antonijević, gdje su došli Osman i Šoša. Sa dubičkog terena bio je Miloš Šiljegović. Bilo je riječi o tome šta je do tada uradjeno na pripremama za ustanak. Neposredno iza ovoga sastanka stigao je u Prijedor i Djuro Fucar-Stari pa smo ga prebacili na teren Kozare. Pripremalo se savjetovanje u Orlovcima.

Sastanak u Orlovcima održan je oko 25. jula 1941. godine. Prisutni su bili, pored Staroga, Mladen Stojanović, Osman Karabegović, Josip Mažar-Šoša, Ale Terzić, Veljo Stojnić, Mićo Šurlan, Relja Lukić, Ivica Marušić Matko, Miloš ili Boško Šiljegović.

Pored direktiva i uputstava za dalji rad, što nam je prenio Stari, dobili smo i konačan raspored. Kako sam ranije od 1940. godine pa dalje bio organizator partijske organizacije u Drvaru, to sam raspoređen u Drvar. Vratio sam se iz Orlovaca i uskoro pošao u Drvar. Međutim, moj pokušaj je propao. Vratio sam se iz Gornje Sanice. Tamo su me ljudi upozorili da je na ovome terenu gužva i da ne treba da krećem vozom, jer ću pasti u neprijatelju u ruke. Tako sam se vratio u Prijedor.

Poslednjih dana jula 1941. godine definitivno sam napustio Prijedor i izišao na teren Miljakovaca sa Duškom Brkovićem. Na ovom terenu došlo je do formiranja manjeg odreda ustanika. Ovdje je kao vojni povjerenik bio Gojko Kusanjić, a tu se još našao Gojko Biljegović i grupa ljudi. Zadržali smo se izvjesno vrijeme, ali još nismo vodili borbe sa ustašama. Ocjenjujući našu situaciju došli smo do zaključka da se ovdje nećemo moći održati, a naročito poslije ubistva ustaškog rojnika Ante Popovića. Naš odred zarobio je ovog ustašu, koji je bio iz susjednog sela. Nismo znali šta da radimo s njim pa smo ga zadržali, ali nije bilo odlučeno da ga likvidiramo. Međutim, jednoga dana bili smo napadnuti od ustaša koji su se kretali prema Miljakovcima i došlo je do sukoba. U takvoj situaciji odlučeno je da se ustaški rojnik likvidira. Likvidacija nam je više štetila nego koristila, jer kada je naš odred krenuo za Kozaru, ustaše su došle na ovaj teren i izvršile zlo djela. Pohvatali su mnoge ljude, među kojima i staroga učitelja Mrkšića, koji je bio sa nama u vezi, kao i njegovog sina, ranije aktivnoga podoficira bivše jugoslavenske vojske, te ih odveli u Prijedor i pobili. To su bile i prve žrtve.

Mi smo iza toga odlučili da se iz klina kod Miljakovaca povučemo i da se spojimo sa snagama koje se nalaze na Kozari. Tako smo jedne noći krenuli na Kozaru. Na putu su se neki pokolebali

i vratili. Mi smo stigli na Kozarački kamen. Sutradan smo odavde posmatrali kako ustaše pale kuće oko Miljakovaca. U to vrijeme izdata je i potjernica za mnem. Ustaške vlasti iz Prijedora obavještavale su kako je bivši učitelj Veljo Stojnić ubio ustaškog rojnika Antu Popovića, iako ga ja lično nisam ubio, već neki iz naše grupe.

Miljakovački odred, odnosno grupa naoružanih boraca, teško se odvojio od svoga terena, od Miljakovaca. Možda nam to nije ni bio dobar potez. Moguće je trebalo zadržati ljude ovdje gdje su, makar prvih dana, jer je ustanak na Kozari tek bio počeo. Međutim, mi smo po svaku cijenu htjeli da se povežemo sa snagama na Kozari. Čak ne znam da li smo dobili naredjenje da krenemo tamo, ali smo ipak pošli. Kao što sam rekao sa mnem je bio i Duško Brković. Nas dva smo povelili odred te došli više Kozaraca na Kozarački kamen. Kada smo stigli gore bio je lijep ljetnji dan. Posmatrali smo Miljakovce. U grupi boraca nalaze se ljudi iz sela koji su pošli sa nama, a kada su vidjeli Miljakovce u plamenu počeli su da govore kako gore njihove kuće, imovina i sl. Ljudi su se pokolebali. Vjećali smo šta dalje da ~~na~~ radimo pa je odlučeno da se vrate nazad. Ostali smo ja i Duško sa Šiljegovićima i sa još nekoliko drugova koji su bili čvrsti u odluci da ostanu, ali kada smo vidjeli da se većina hoće da vrati rekli smo i ovim drugovima da podju. Moglo nas je tada bili oko 25 u grupi. Rekli smo Šiljegovićima i ostalim drugovima da i oni podju u Miljakovce.

Tako smo ja i Duško Brković ostali sami na Kozaračkom kame-
nu. Bila je to za nas teška situacija i šok. Mi smo smatrali da nam je zadatak da dovedemo naoružanu jedinicu u Kozaru, ali nam taj ratni poduhvat nije uspio.

Razmišljali smo šta dalje da radimo. Predložio sam Dušku da

krenemo u Bistricu i Veriće gdje je moj otac ranije radio kao učitelj. Trebalo je da vidimo kakva je situacija na terenu, i da se povežemo i krenemo u Kozaru. Trebalo je da upoznemo Mladena i drugeve kako se stvar odvijala. Došli smo i smjestili se kod Stojke Janjić, koja nas je prikrila. Tada sam i prvi put imao prilike da vidim oglas u kome je izdata potjernica za mnom. Jedno jutro bile su na kafanici u selu stavljene plakate, a u isto vrijeme kroz selo su naišle ustaše. Ja i Duško smo upravo u to vrijeme bili sklonjeni kod Stojke Janjić, preko puta kafane. Posmatrali smo ustaše kako sjede pred kafanom, a vidjeli smo i oglas na kome je bila raspisana potjernica. Tada sam i prvi put propužio, jer je bilo neizdržljivo nalaziti se u neposrednoj blizini ustaša koji tragaju za mnom. Propužio sam onda kada je bilo najmanje izgleda da ću imati šta pušiti, da ću imati cigareta. Inače, ranije kao učitelj imao sam mogućnosti da pušim, ali nisam pušio, već kada sam se našao van zakona, kada sam krenuo u šumu. Takav je bio slučaj okolnosti.

Nakon nekoliko dana pokušali smo da preko Mrakovice prodremo u Kozaru, ali smo bili otkriveni od neprijatelja koji je na nas otvorio vatru, pa smo tek u drugom pokušaju uspjeli da prodjemo. Stigli smo u Palančište gdje je trebalo da se nadjemo sa Mladenom i Osmanom. Oni su u to vrijeme bili u Pastirevu ili na Marinima, gdje su držali zbor. Ovdje sam našao grupu boraca. Sjećam se Boška Simatovića. Baš toga dana kada smo stigli na Palančiškogroblje, neprijatelj nas je tukao iz Prijedora artiljerijom. Uskoro su se vratili Mladen i Osman pa je uslijedilo naše povlačenje u Kozaru. Jedna grupa sa Mladenom, gdje sam i ja bio, krenula je u pravcu prema Bistrici, dok je druga, mislim grupa Marušića i Ž. Zgonjanina, krenula prema Pastirevu.

Kada smo se snjestili u Kozari, ne sjećam se tačnom mjesta, uskoro je stiglo pismo iz Banja Luke od Djure Bucara-Starog. Porod ostalog, drugi Stari je pisao kako su doznali da je "Kamenički učo" još u Kozari i da nije otišao u Drvar, te da odmah napusti Kozaru i krene tamo gdje je raspoređen.

U to vrijeme, poslije sastanka u Orlovcima, pitanje vojnih povjerenika bilo je prevaziđeno. Vojni povjerenici kao što sam bio ja, nisu više imali nikakvih funkcija, jer je dignut ustanak i ustanici se skoncentrisali u šumi, napravili organizaciju, pa su sve pripreme prevaziđene, pošto su događaji prevazišli sve faze znatno brže nego što su direktive stizale. Inače direktive su nam tada sporo i sa zakašnjenjem stizale. Tako je i ovo brže prevaziđeno nego što se zaživjela ta vojno-povjerenička funkcija. Pogotovo kada se već digao ustanak i kada su u Kozari već bili Mladen i Osman kao i ostali. Sada više nisam imao ovdje šta da radim i preduzimam, a u Orlovcima sam dobio zadatak da krenem na drvorski teren. Bila su dva pokušaja, ali su propala, pa sam se vratio u Kozaru i prosto smatrao da je pitanje odlaska za Drvar, gdje postoji kadar i gdje je dignut ustanak, također prevaziđeno i da moj odlazak više nije aktuelan.

Međutim, kako sam bio opomenut od drugog Staroga, krenuo sam iz Kozare sa Docom Bogunovićem, inače Drvarčaninom i drvski radnikom, preko Podgrmeča za Drvar. Bilo je to krajem avgusta ili početkom septembra 1941. godine.

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-008-045